

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran

سازمان ملی استاندارد ایران

Iranian National Standardization Organization

استاندارد ملی ایران

۶۶۱۱

تجدیدنظر اول

۱۳۹۳

INSO

6611

1st.Revision

2014

اطلاعات و دبیزش (مستند سازی) - شماره
استاندارد بین المللی کتاب (شابک)

**Information and documentation –
Internatinal Standard Book Number (ISBN)**

ICS: 01.140.20

به نام خدا

آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

نام مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب یکصد و پنجاه و دومین جلسه شورای عالی اداری مورخ ۹۰/۶/۲۹ به سازمان ملی استاندارد ایران تغییر و طی نامه شماره ۲۰۶/۳۵۸۳۸ مورخ ۹۰/۷/۲۴ جهت اجرا ابلاغ شده است. تدوین استاندارد در حوزه های مختلف در کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان سازمان، صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، صادرکنندگان و وارد کنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان های دولتی و غیر دولتی حاصل می شود. پیش نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی نفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال می شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادات در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان های علاقه مند و ذی صلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می کنند در کمیته ملی طرح و بررسی و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می شوند که بر اساس مفاد نوشته شده در استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که سازمان ملی استاندارد ایران تشکیل می دهد به تصویب رسیده باشد.

سازمان ملی استاندارد ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد (ISO)^۱، کمیسیون بین المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین المللی اندازه شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی های خاص کشور، از آخرین پیشرفت های علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی بهره گیری می شود.

سازمان ملی استاندارد ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و/یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری نماید. سازمان می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه بندی آن را اجباری نماید. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سازمان ها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی نظام های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی، آزمایشگاه ها و مراکز کالیبراسیون (واسنجی) و وسایل سنجش، سازمان ملی استاندارد ایران این گونه سازمان ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن ها اعطا و بر عملکرد آن ها نظارت می کند. ترویج دستگاه بین المللی یکاها، کالیبراسیون (واسنجی) و وسایل سنجش، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این سازمان است.

1- International Organization for Standardization

2 - International Electrotechnical Commission

3- International Organization of Legal Metrology (Organisation Internationale de Metrologie Legale)

4 - Contact point

5 - Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد

«اطلاعات و اسناد - شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک)»

رئیس:

سلطانی، روح‌الله

(فوق لیسانس کتابداری)

سمت و / یا نمایندگی

مدیر واحد شابک و شابم مؤسسه

خانه کتاب

دبیر:

پوریوسفیان، مهدی

(کارشناس مدیریت صنعتی)

پژوهشگاه استاندارد - دفتر امور تدوین

اعضاء: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

افتخاری، محمد

(لیسانس کامپیوتر)

نهاد کتابخانه‌های عمومی - رئیس اداره

تیموری خانی، افسانه

(دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی - رئیس اداره
پردازش و اطلاعات دیجیتال

روحی، صدیقه

(لیسانس شیمی کاربردی)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی - مدیرکل
حفاظت و نگهداری

ساجدی، میثم

(لیسانس کامپیوتر)

نهاد کتابخانه‌های عمومی - کارشناس اداره

سیردانی، مرجان

(لیسانس کتابداری)

سازمان ملی استاندارد - کتابدار

صابری، محمد کریم

(دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی)

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور - رئیس
اداره استاندارد

عرفانیان تقوایی، فاطمه

(لیسانس زبان انگلیسی)

سازمان ملی استاندارد - معاون دفتر روابط
عمومی و ارتباطات بین‌الملل

عزیزی، غلامرضا
(فوق لیسانس فرهنگ و زبان‌ها)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی - عضو هیات
علمی و معاون اسناد ملی

کرمی، مینا
(فوق لیسانس کتابداری)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی - رئیس اداره

کشاوری، ساره
(لیسانس کتابداری)

سازمان ملی استاندارد - مسئول کتابخانه

مستوفی شوشتری، سوسن
(فوق لیسانس شیمی صنعتی)

دانشگاه تهران - مسئول بخش اسناد و
پایان نامه‌ها

وصفی، محمدرضا
(دکترای فرهنگ و تمدن)

دانشگاه تهران و وزارت ارشاد - عضو هیات
علمی و مدیرکل

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
ب	آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران
ج	کمیسیون فنی تدوین استاندارد
و	پیش گفتار
ز	مقدمه
۱	۱ هدف و دامنه کاربرد
۱	۲ مراجع الزامی
۲	۳ اصطلاحات و تعاریف
۴	۴ ساختار شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک)
۴	۱-۴ ساختار کلی شابک کتاب
۵	۲-۴ مؤلفه پیشوند
۵	۳-۴ مؤلفه گروه متقاضی
۵	۴-۴ مؤلفه متقاضی (ناشر)
۶	۵-۴ مؤلفه عنوان (اثر)
۶	۶-۴ رقم کنترل
۶	۵ اختصاص یک شابک
۷	۶ محل و نمایش شابک در آثار
۷	۱-۶ کلیات
۷	۲-۶ انتشارات (آثار) چاپی
۸	۳-۶ انتشارات الکترونیکی و دیگر اشکال محصولات غیر چاپی
۸	۴-۶ نمایش شابک‌های متعدد
۸	۷ قیمت‌ها و دستمزدها
۹	۸ اداره نظام شابک
۱۰	پیوست الف (الزامی) اصول اختصاص و استفاده از شابک
۱۴	پیوست ب (الزامی) مدیریت نظام شابک
۱۶	پیوست پ (الزامی) رقم کنترل برای شابک سیزده رقمی
۱۸	پیوست ت (اطلاع‌رسانی) دامنه شابک
۲۶	پیوست ث (الزامی) فراداده‌هایی برای ثبت یک شابک اختصاص یافته
۲۸	پیوست ج (اطلاع‌رسانی) شابک در قالب ده رقمی قبل از اجرای ویرایش ایزو ۲۱۰۸

پیش‌گفتار

استاندارد "اطلاعات و دبیزش (مستندسازی) - شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک)" که پیش‌نویس آن در کمیسیون‌های مربوط توسط سازمان ملی استاندارد ایران تهیه و تدوین شده و در یکصد و سی و هشتمین اجلاس کمیته ملی استاندارد اسناد و تجهیزات اداری مورخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۹ مورد تصویب قرار گرفته است، اینک به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می‌شود.

برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت‌های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدید نظر در کمیسیون فنی مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی استفاده کرد.

منبع و ماخذی که برای تهیه این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

ISO 2108:2005, Information and documentation - International Standard Book Number (ISBN)

از زمان شروع کار شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک) در سال ۱۹۷۰، این استاندارد در سطح بین‌المللی به عنوان سامانه شناسایی در صنعت نشر و تجارت کتاب شناخته شد. شابک هر تک‌نگاشت را از زمان تولید تا توزیع آن همراهی می‌کند.

نظام شابک به عنوان عنصری کلیدی در سامانه‌های سفارش، انبارداری و فهرست‌نویسی ناشران، کتاب فروشان، کتابخانه‌ها و سایر سازمان‌ها عمل می‌کند. اساس جمع‌آوری اطلاعات تک‌نگاشت‌هایی که تازه منتشر شده و یا در آینده منتشر خواهند شد جهت تهیه راهنماهای تجارت کتاب استفاده از شابک می‌باشد. استفاده از شابک هم مدیریت امتیاز^۱ و نظارت بر فروش را برای صنعت نشر، آسان می‌سازد.

اطلاعات و دبیزش (مستندسازی) - شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک)

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد تعیین مشخصاتی برای شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک) به عنوان سامانه شناسایی منحصربه‌فرد بین‌المللی برای هر شکل یا ویرایشی از محصول تک‌نگاشتی منتشر یا تولید شده توسط ناشر خاص است.

این استاندارد ساختار، قوانین اختصاص و استفاده، فراداده‌های وابسته به اختصاص شابک و اداره نظام شابک را تعیین می‌کند. این استاندارد برای تک‌نگاشت‌های منتشره (یا بخش‌های منحصربه‌فرد آن‌ها یا فصل‌هایی که به صورت جداگانه قابل دسترس هستند) و انواع خاصی از تولیدات مرتبط که برای عموم قابل دسترس هستند کاربرد دارد. مثال‌هایی از محصولاتی که شابک برای آن‌ها کاربرد دارد یا ندارد در پیوست الف ارائه شده است. **یادآوری** - اطلاعات بیشتر در این خصوص در دستنامه شابک که توسط مراکز ثبت ملی تولید شده قابل دسترس است (به بند ۸ مراجعه کنید)

۲ مراجع الزامی

مدارک الزامی زیر حاوی مقرراتی است که در متن این استاندارد به آن‌ها ارجاع داده شده است. بدین ترتیب آن مقررات جزئی از این استاندارد محسوب می‌شود.

در صورتی که به مدرکی با ذکر تاریخ انتشار ارجاع داده شده باشد، اصلاحیه‌ها و تجدید نظرهای بعدی آن مورد نظر این استاندارد ملی نیست. در مورد مدارکی که بدون ذکر تاریخ انتشار به آن‌ها ارجاع داده شده است، همواره آخرین تجدید نظر و اصلاحیه‌های بعدی آن‌ها مورد نظر است. استفاده از مراجع زیر برای کاربرد این استاندارد الزامی است.:

2-1 ISO 639-2:1998. Codes for the representation of names of languages - Part 2: Alpha-3 code

2-2 ISO 3166-1:2013. Codes for the representation of names of countries and their subdivisions - Part 1: Country codes

2-3 ISO 8601:2004. Data elements and interchange formats - Information interchange -- Representation of dates and times

2-4 ISO/IEC 15420:2009. Information technology - Automatic identification and data capture techniques -- EAN/UPC bar code symbology specification

۳ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد اصطلاحات و تعاریف زیر کاربرد دارد.

۱-۳

پیشوند^۱ EAN.UCC

پیشوند شماره محصول بین‌المللی است که توسط سازمان جهانی شماره کالای اروپایی اختصاص می‌یابد .
یادآوری - پیشوندهای خاص EAN.UCC فقط برای استفاده در نظام شابک اختصاص می‌یابند (به بند ۲-۴ مراجعه کنید).

۲-۳

رقم کنترل

آخرین رقم شابک است که با استفاده از یک الگوریتم خاص ریاضی و متناسب با ارقام قبلی محاسبه می‌شود و درستی شماره شابک را کنترل می‌کند.

۳-۳

منابع پیاپندی

نشریه‌ای که در طول زمان بدون این که پایان نشرآن (فرجام) از قبل مشخص شده باشد و به هر شکلی در دسترس عموم قرار گرفته است و معمولاً به صورت پی‌درپی و منسجم (به طور کلی به شکل عددی و/یا با ترتیب زمانی) منتشر می‌شود.

یادآوری - منابع پیاپندی شامل پیاپندهایی مانند روزنامه‌ها، ماه‌نامه‌ها، ژورنال‌ها، مجلات و منابعی مانند نشریه‌های صحافی‌نشده و وب‌گاه‌هایی که مدام به‌روز می‌شوند.

۴-۳

چاپ (ویرایش)

تمامی نسخه‌های یک اثر که ضرورتاً محتوای یکسانی دارند و با همان هویت منتشر می‌شوند.

یادآوری - ویرایشی منحصر به فرد از یک اثر ممکن است در اشکال گوناگون تولید و منتشر شود.

1-European Article Number- Uniform Code Council

۵-۳

منبع پیوسته

نشر محدود یک اثر یا نامشخص بودن پایان نشر آن است که با به روز رسانی‌ها، مطالبی به آن افزوده شده یا تغییر یافته و به صورت یک مجموعه کامل درآمده و به شکلی در دسترس عموم قرار می‌گیرد.
یادآوری - نمونه‌های منابع یکپارچه شامل وب‌گاه‌هایی که مدام به‌روز می‌شوند و انتشارات صحافی نشده است.

۶-۳

شابک^۱

ISBN

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب است که به متقاضی اختصاص داده می‌شود و این کار توسط نماینده ثبت شابک مطابق با شرایط و ویژگی‌های این استاندارد انجام می‌شود.

۷-۳

انتشارات تک‌نگاشتی

انتشار به عنوان یک اثر کامل در یک بخش یا در تعداد محدودی از بخش‌ها است که توسط ناشران یا پدیدآوران و در هر قالبی در دسترس عموم قرار می‌گیرد.

۸-۳

چاپ بر اساس تقاضا

اثری است که به جای استفاده از نسخه موجود در مخزن ناشر یا توزیع کننده در همان زمان تقاضای مشتری چاپ می‌شود.

۹-۳

شکل محصول

اندازه، صحافی، رسانه و قالب‌های اطلاعاتی یک اثر است.

مثال: ویرایش‌های یکسانی از یک رمان ممکن است در اشکال مختلف زیر تولید شود: شومیز، جلد سخت، کتاب صوتی بر روی نوار کاست، کتاب صوتی بر روی لوح فشرده، بریل و غیره.

1-International Standard Book Number

متقاضی

شخص یا سازمانی است که شابک را برای یک اثر تکنگاشتی از نماینده رسمی ثبت شابک دریافت یا درخواست کرده است.

گروه عضویت (ثبت کننده)

منطقه عملیاتی تعریف شده توسط مقامات مسئول در سازمان جهانی شابک در جهت اجرای استاندارد ISO ۲۱۰۸ که مشخص می‌کند در آن محدوده یک یا تعداد بیشتری از مؤسسات ثبت شابک فعالیت دارند.

۴ ساختار شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک)

۱-۴ ساختار کلی شابک

از اول ژانویه سال ۲۰۰۷، همه نمایندگان نظام شابک فقط شابک‌هایی را اختصاص می‌دهند که از سیزده رقم تشکیل شده باشند^۱ و دارای عناصر زیر است:

الف- مؤلفه پیشوند

ب- مؤلفه گروه ثبت

پ- مؤلفه متقاضی

ت- مؤلفه عنوان (اثر)

ث- رقم کنترل

برای دریافت توضیحات درباره شابک‌های ده رقمی که قبل از اول ژانویه سال ۲۰۰۷ تخصیص یافته است، به پیوست پ مراجعه کنید.

هنگامی که شابک به شکل قابل خواندن ارائه می‌شود (یعنی به شکلی که توسط شخص قابل خواندن و نوشتن باشد، در مقابل شکلی که برای استفاده توسط وسیله پردازشگر داده‌هاست) و قبل از آن حروف شابک آمده باشد، باید هر کدام از مؤلفه‌های شابک با علامت خط‌تیره از هم جدا شوند. مانند مثال زیر:

مثال: ISBN 978-90-70002-34-3

۱- این ارقام اعداد عربی صفر تا نه هستند

۲-۴ مؤلفه پیشوند

اولین مؤلفه شابک سیزده رقمی باید یک پیشوند سه رقمی باشد که توسط نماینده شابک بین‌المللی با هماهنگی و همکاری سامانه شماره‌گذاری محصول EAN.UCC جهانی مشخص شده باشد. این پیشوند برای مؤسسه جهانی شابک از طریق EAN بین‌المللی قابل استفاده شده است. این پیشوند که جزئی از محصول سیزده رقمی است، نشان می‌دهد که این عدد با سامانه شابک به وجود آمده و بخشی از آن است.

۳-۴ مؤلفه گروه متقاضی (کشور)

مؤلفه دوم شابک سیزده رقمی نشان‌دهنده گروه (کشور) متقاضی است. این مؤلفه گروه‌هایی نظیر ملیت، جغرافیا، زبان و سایر موارد را که در آن یک یا چند نماینده شابک فعالیت می‌کنند را شناسایی می‌کند.

مؤلفه گروه متقاضی را نماینده بین‌المللی شابک معین می‌کند.^۱

تعداد مؤلفه گروه (کشور) متقاضی متناسب با میزان آثار منتشر شده در آن کشور تغییر می‌کند. تعداد ارقام این مؤلفه برای هر گروه متقاضی (کشور) توسط نماینده شابک بین‌المللی در کشور تعیین می‌شود. اطلاعات فنی که قوانین معتبر مربوط به تعداد ارقام گروه را مشخص می‌کند باید از طریق سازمان جهانی شابک قابل دسترس باشد.

۴-۴ مؤلفه متقاضی (ناشر)

مؤلفه سوم شابک سیزده رقمی باید نشان‌دهنده متقاضی شابک باشد. این مؤلفه باید توسط مؤسسات ملی شابک که بدین منظور به نمایندگی از سازمان جهانی منصوب شده‌اند، اختصاص یابد. در بیشتر موارد، مؤلفه متقاضی (ناشر) به یک ناشر اشاره می‌کند. تحت شرایط خاص بیش از یک ناشر می‌توانند از مؤلفه متقاضی (ناشر) استفاده کنند. معمولاً علت آن ادغام و سایر فعالیت‌های تجاری مربوط به عناوین خاص است. مؤسسات ملی شابک ممکن است گروهی از مؤلفه‌های متقاضی (ناشر) را به منظور اختصاص شابک به ناشران موردی ذخیره کنند.

۱- در کشورهایی که از حروف لاتین استفاده نمی‌شود، مخفف مناسب برای «شماره استاندارد بین‌المللی کتاب» در زبان نوشتاری محلی ممکن است در تقارن با حروف ISBN انتخاب شود.

مؤلفه متقاضی (ناشر) از لحاظ تعداد ارقام با توجه به میزان کتاب‌های انتشار یافته برای هر ناشر متفاوت است. تعداد ارقام این مؤلفه باید توسط مؤسسات ثبت شابک و در راستای دامنه شماره‌های توافق شده و اختصاص یافته توسط سازمان جهانی شابک انجام شود. (به پیوست الف مراجعه کنید). اطلاعات فنی که تعداد ارقام مؤلفه متقاضی (ناشر) در یک گروه خاص را مشخص می‌کنند باید از مؤسسه جهانی شابک به دست آورد (به پیوست الف مراجعه کنید).

۴-۵ مؤلفه عنوان

چهارمین مؤلفه شابک سیزده رقمی باید مؤلفه عنوان باشد. مؤلفه عنوان باید طبق خصوصیات و ویژگی‌های پیوست الف تعیین شود. معمولاً این مؤلفه توسط ناشر تک‌نگاشت اختصاص می‌یابد، اگرچه در برخی موارد مؤسسات ثبت شابک ممکن است یک شابک متمایز را به یک ناشر موردی اختصاص دهند. همچنین مؤسسات ثبت شابک مؤلفه متقاضی (ناشر) خاصی را بدین منظور ذخیره می‌کنند تا از این گروه به ناشران موردی شابک اختصاص دهند.

تعداد ارقام مؤلفه عنوان توسط تعداد ارقام مؤلفه‌های کشور و ناشر که قبل از آن قرار دارند تعیین می‌شود.

۴-۶ رقم کنترل

پنجمین و آخرین مؤلفه شابک سیزده رقمی، رقم کنترل است.

رقم کنترل برای شابک سیزده رقمی با استفاده از الگوریتم پیمانانه ده محاسبه می‌شود. جزئیات بیشتر این روش در پیوست پ آمده است.

۵ اختصاص یک شابک

۱-۵ بنا بر درخواست ناشر یک مؤلفه متقاضی (ناشر) از دامنه شماره‌های تعیین شده از طرف سازمان جهانی شابک باید توسط مؤسسه ثبت شابک به ناشر اختصاص داده شود، همچنین مؤسسات ثبت شابک ممکن است اقدام به واگذاری شابک موردی از یک گروه از پیش تعیین شده به ناشران موردی کنند.

۲-۵ ناشران می‌توانند زمانی که شابکی را به اثر خاصی اختصاص دادند، فراداده‌های آن اثر را به مؤسسه ثبت شابک یا مؤسسه کتاب‌شناسی تعیین شده ارسال نمایند. (به پیوست ث مراجعه کنید).

۳-۵ وقتی شابک یک اثر مشخص شد، آن شابک تغییر، جایگزین و یا دوباره مورد استفاده قرار نمی‌گیرد.

۴-۵ باید به هر اثر تکنگاشتی مجزا یا ویرایشی خاص از یک اثر تکنگاشتی که توسط یک ناشر منتشر می‌شود، شابک مجزایی اختصاص یابد. باید به هر برگردان زبانی مختلفی از یک اثر تکنگاشتی، شابک مجزایی اختصاص یابد.

۵-۵ به اشکال مختلف کتاب تولید شده (مانند: جلد سخت، جلد شومیز، بریل، کتاب صوتی، فیلم‌های آموزشی، آثار (عناوین) الکترونیکی برخط) شابک‌های جداگانه‌ای اختصاص یابد، به قالب‌های مختلف آثار الکترونیکی (مثل پی‌دی‌بی^۱ اچ‌تی‌ام‌ال^۲ پی‌دی‌اف^۳ ال‌آی‌تی^۴) که منتشر می‌شود و جداگانه در دسترس قرار می‌گیرد باید شابک مجزایی اختصاص یابد.

۵-۶ اگر تغییرات عمده‌ای برای یک یا چند قسمت یک اثر رخ دهد، باید شابک جداگانه‌ای تعیین شود. در صورتی که تغییری در عنوان اثر رخ دهد نیز باید شابک جداگانه‌ای تعیین شود. اگر اثری از لحاظ ویرایشی یا شکل تولیدی یا ناشر تغییر نکرده باشد، شابک آن نباید تغییر کند. در صورتی که اثر دچار تغییر قیمت و یا تغییرات جزئی مانند اصلاح غلط‌های چاپی و املایی شود، شابک جداگانه‌ای به آن اختصاص نخواهد یافت.

۶ محل و نحوه نمایش شابک در آثار

۱-۶ کلیات

شابک همیشه روی محصول درج می‌شود.

۲-۶ انتشارات (آثار) چاپی

۱-۲-۶ شابک باید در صفحه شناسنامه اثر درج شود، در غیر این صورت شابک می‌تواند در پایین صفحه عنوان یا همراه با یادداشت حق تألیف درج شود.

۲-۲-۶ اگر در پایین پشت جلد امکان درج شابک وجود داشته باشد، شابک باید در این قسمت درج شود. اگر امکان درج شابک در قسمت مذکور وجود نداشته باشد، باید شابک را در هر قسمت خارجی کتاب که قابل رؤیت است، درج نمود.

1- PDB
2- Html
3- PDF
4- Lit

۳-۲-۶ شابک باید به صورت رمزینه که قابل خوانش توسط ماشین است در آثار منتشر شده درج شود. زمانی که شابک در قالب زمینه بر روی آثار نمایش داده می‌شود باید از رمزینه EAN مطابق با استاندارد ملی ۱۵۴۲۰ استفاده شود. شماره شابک در رمزینه تولیدی بهتر است در قسمت بالای آن به شکلی که بدون واسطه قابل خواندن باشد، نمایش داده شود.

۳-۶ انتشارات الکترونیکی و شکل‌های دیگر محصولات غیرچاپی

۱-۳-۶ اگر انتشارات شامل نمایش بصری محتویات ذخیره شده در شکل الکترونیکی باشد (مانند: یک اثر برخط)، شابک روی صفحه عنوان یا صفحه معادل آن درج می‌شود، مانند: نخستین صفحه نمایشی در زمانی که اولین محتویات در دسترس قرار می‌گیرند و یا در صفحه‌ای که یادداشت مربوط به حقوق اثر در آن درج می‌شود.

۲-۳-۶ اگر انتشارات (اثر) به صورت شیء فیزیکی منتشر شده (مانند لوح فشرده، نوار کاست یا دیسکت)، شابک بر روی برچسب دائمی که جزء ثابت اثر محسوب می‌شود، درج می‌شود. اگر امکان نمایش شابک روی شیء یا برچسب آن نباشد، در آن صورت شابک را می‌توان در قسمت پائینی پشت جعبه بسته‌بندی دائمی محصول درج کرد.

۳-۳-۶ شابک بهتر است شامل هر فراداده‌ای باشد که در اثر آمده است.

۴-۶ نمایش شابک‌های متعدد

در مواردی که شابک‌های مربوط به اشکال مختلف تولیدی یک اثر با یکدیگر بر روی اثر درج می‌شوند، این شابک‌های اختصاصی باید به صورت فهرستی در زیر یکدیگر قرار گیرند. همچنین هر کدام از این شابک‌های موجود در فهرست باید توسط اطلاعات تولیدی مرتبط از سایر شابک‌ها تفکیک شود.

۷ قیمت‌ها یا دستمزدها

ممکن است بابت اختصاص شابک و خدمات مرتبط، هزینه‌هایی توسط مؤسسات ثبت شابک دریافت شود. باید مقدار این هزینه‌ها منطقی باشد.

۸ اداره نظام شابک

مؤسسه جهانی شابک مسئولیت ثبت نام و عضوگیری برای این استاندارد را بر عهده دارد.^۱ نظام شابک باید توسط مؤسسه جهانی شابک و در موارد لازم توسط مؤسسات ثبت شابک در کشور که توسط مؤسسه جهانی شابک منصوب می‌شوند نظارت، هماهنگ و اداره شود. وظایف اصلی مؤسسه جهانی شابک و نمایندگان ثبت شابک در پیوست ب آمده است.

1- (49 30)2662496, Email:isbn@sbb.spk-berlinode , Website:http://istn-international.org

پیوست الف

(الزامی)

اصول اختصاص و استفاده از شابک

الف- ۱ کلیات

الف-۱-۱ اختصاص شابک به یک اثر تک‌نگاشتی، بدون توجه به شکل محصول، نشان‌دهنده هیچ معنا یا ارزشی به عنوان مدرک قانونی با توجه به مالکیت حقوق آن اثر نیست.

الف-۱-۲ به هر اثر تک‌نگاشتی مشخص و یا ویرایش از آن که توسط یک ناشر منتشر می‌شود، شابک مجزایی اختصاص می‌یابد. به اشکال مختلف محصول که به صورت جداگانه در دسترس قرار می‌گیرند، شابک‌های جداگانه اختصاص می‌یابد. به ویرایش‌های مختلف زبانی یک اثر شابک‌های جداگانه اختصاص می‌یابد.

الف-۱-۳ از یک شابک نمی‌توان برای ویرایش‌ها و یا اشکال مختلف یک اثر استفاده کرد.

الف-۱-۴ شابک فقط یکبار به یک اثر اختصاص می‌یابد و آن شماره را هرگز نمی‌توان مجدداً برای اثری دیگر استفاده کرد، حتی اگر شابک به صورت اشتباه اختصاص یافته باشد. یک متقاضی که ادعا می‌کند یک شابک به صورت اشتباه اختصاص یافته است، باید گزارش این موضوع را به نماینده محلی مؤسسه ثبت شابک ارائه دهد.

الف-۱-۵ به هر ویرایش تجدیدنظر شده یک اثر، شابک جداگانه‌ای اختصاص می‌یابد. تغییرات ویرایشی جزئی (مانند: اصلاح غلط‌های چاپی) نیاز به شابک جداگانه ندارد.

الف-۱-۶ به آثاری که در تجدید چاپ توسط همان ناشر و در همان شکل قبلی منتشر شده و نسبت به چاپ قبل تغییر نداشته باشند شابک جدیدی اختصاص نمی‌یابد.

الف-۱-۷ اگر شکل یک محصول در اثری خاص دچار تغییر شود به شابک جدیدی نیاز خواهد داشت؛ به عنوان مثال اشکال تولیدی مختلف از یک اثر مانند جلد سخت، جلد شومیز، بریل، ریزشکل^۱، نرم‌افزار، ویدئو و نسخه-های الکترونیکی برخط، نیاز به شابک‌های جداگانه‌ای دارند.

الف-۱-۸ اگر فقط قیمت اثر تغییر کرده باشد، شابک جدید به آن اختصاص نمی‌یابد.

الف-۱-۹ نمونه‌هایی از آثار تک‌نگاشتی که شابک به آن‌ها اختصاص می‌یابد، عبارتند از:

1-Microform

الف- کتاب‌های چاپی، جزوه‌ها (به اشکال مختلف)

ب- انتشارات بریل

پ- انتشاراتی که قرار نیست ناشر به طور منظم یا مداوم آن‌ها را به‌روز کند.

ت- فیلم‌های آموزشی و ویدئوها

ث- کتاب‌های شنیداری روی نوار کاست و لوح فشرده یا کتاب‌های صوتی.

ج- نشریات الکترونیکی، در هر دو محمل انتشار فیزیکی و بر روی اینترنت (مانند نوارهای قابل خواندن با ماشین، دیسک‌ها، لوح فشرده).

چ- نسخه‌های رقمی از آثار تک‌نگاشتی چاپی

ح- انتشارات ریز شکل

خ- نرم افزار آموزشی یا تحصیلی

د- انتشارات چند رسانه‌ای که محتوای اصلی تشکیل دهنده آن متن باشد.

اطلاعات بیشتر در کتاب دستنامه کاربران متعلق به مؤسسه بین‌المللی شابک قابل دسترس است.

الف-۱-۱۰ نمونه‌هایی از انواع موادی که شابک به آن‌ها اختصاص نمی‌یابد عبارتند از:

الف- منابع پایبندی (مانند نشریات، فروست‌های بدون پایان انتشار از پیش تعیین شده و منابعی که به صورت مداوم در حال کامل شدن هستند)

ب- مواد چاپی روزانه مانند مطالب آگهی‌های تبلیغاتی و پیوندها

پ- موسیقی چاپی یا شماره استاندارد ملی موسیقی (شابم)

ت- آثار هنری و پوشه‌های هنری بدون صفحه عنوان و متن

ث- اسناد و مدارک شخصی (مثل برنامه درسی الکترونیکی و پروفایل‌های شخصی و تاریخچه‌ها)

ج- کارت تبریک‌ها

چ- نوارهای موسیقی

ح- نرم‌افزارهایی با اهداف غیرآموزشی

خ- تابلوهای اعلانات الکترونیکی

د- رایانامه‌ها و دیگر موارد الکترونیکی

ذ- بازی‌ها

اطلاعات بیشتر در دستنامه کاربران متعلق به مؤسسه بین‌المللی شابک قابل دسترس است.

الف-۱-۱۱ شابک برای هویت‌های انتزاعی آثار، مانند آثار متنی و دیگر موارد انتزاعی فرهنگی یا هنری به کار نمی‌رود، مثلاً هر شکل تولیدی خاصی از رمان «موبی دیک»^۱ شرایط اختصاص یک شابک جداگانه را دارد، اما به خود رمان به عنوان یک اثر متنی انتزاعی شابک اختصاص نمی‌یابد.

الف-۲ آثار چندجلدی

در صورتی که یک اثر در بیش از یک جلد منتشر شود به مجموعه جلدها یک شابک تحت عنوان «شابک دوره» اختصاص می‌یابد. اگر جلد‌های مجزا هم به صورت جداگانه در دسترس باشند، در آن صورت هر جلد، شابک منحصر به فرد خود را نیز خواهد داشت. در صفحه شناسنامه هر جلد، شابک مربوط به آن جلد و شابک دوره مربوط به کل مجموعه درج می‌شود.

در مواردی که جلد‌های جداگانه به طور مجزا قابل دسترسی نیستند (مثل جلد‌های جداگانه یک دایره‌المعارف)، توصیه می‌شود که به هر جلد مجزا یک شابک اختصاص یابد تا توزیع و فرایند مرجوعی‌ها آسان شود.

الف-۳ آثاری که به عنوان بخشی از یک مجموعه منتشر می‌شوند.

وقتی که یک اثر هم به صورت مجزا و هم به صورت بخشی از یک مجموعه در دسترس عموم قرار گیرد، در آن صورت باید به عنوان دو اثر مجزا در نظر گرفته شده و به هر کدام شابک جداگانه‌ای اختصاص یابد.

الف-۴ آثار مشترک

وقتی یک اثر به صورت مشترک یا به عنوان چاپی مشترک توسط دو ناشر و یا بیشتر منتشر شود، هر کدام از ناشران همکار می‌توانند شابک خود را در صفحه حقوق کتاب درج نمایند. در آن صورت فقط یک شابک می‌تواند به عنوان رمزیننه در اثر نمایش داده شود.

الف-۵ چاپ‌های مجدد

الف-۵-۱ اگر عنوان یک اثر در تجدید چاپ توسط همان ناشر تغییر کند، شابک جداگانه‌ای به آن اختصاص خواهد یافت.

1-Moby Dick

الف-۵-۲ اگر یک اثر توسط ناشری دیگر دوباره منتشر شود، شابک جداگانه‌ای به آن اختصاص خواهد یافت.

الف-۶ انتشارات چاپ بر اساس تقاضا

قوانین پایه‌ای انتشارات چاپ بر اساس تقاضا موضوع بند ۵ قوانین اختصاص شابک است.

اگر محتوای یک اثر بنا بر تقاضای کاربر به صورت شخصی شده تولید و دسترسی به آن محدود شود، شابک به

آن اختصاص نخواهد یافت.

الف-۷ آثار الکترونیکی

قوانین پایه‌ای اختصاص شابک به آثار الکترونیکی موضوع مربوط به بند ۵ می‌باشد.

پیوست ب
(الزامی)
مدیریت نظام شابک

ب- ۱ کلیات

نظام شابک، سامانه شناسایی انتشارات تک‌نگاشت است این نظام توسط مؤسسه بین‌المللی شابک و مؤسسات ثبت شابک مطابق شرایط مندرج در بندهای ب-۲ و ب-۳ مدیریت می‌شود.

ب- ۲ مؤسسه بین‌المللی شابک

مؤسسه بین‌المللی شابک مسئولیت انجام خدمات زیر را به عهده دارد.

الف- ترویج، هماهنگی و نظارت بر استفاده جهانی از نظام شابک و نشان دادن تمایل جامعه شابک به سازمان‌های مربوط دیگر.

ب- منصوب کردن نماینده‌های مناسب به عنوان مؤسسه‌های ثبت شابک و قطع همکاری در صورت لزوم.

پ- تعیین گروه‌های ثبت و محدوده وظایف آن‌ها و اختصاص آن‌ها به مؤسسه‌های معتبر ثبت شابک.

ت- ارائه تعریفی برای قواعد گروه ثبت که تعداد مؤلفه‌های قابل اختصاص ناشر در هر گروه را مشخص می‌کند و اطمینان از به‌کارگیری صحیح و کامل این موارد در همه زمان‌ها برای عموم.

ث- اختصاص دامنه‌های منحصر به فرد مؤلفه‌های ناشران به مؤسسه‌های ثبت شابک و نگهداری سوابق مؤلفه‌های اختصاص یافته به ناشران.

ج- اطمینان از نگهداری شابک‌ها و مشخصات اطلاعاتی مربوط به آن‌ها از طریق مؤسسه‌های ثبت شابک.

چ- توسعه، نظارت و اعمال سیاست‌ها و رویه‌های حاکم بر فعالیت‌های مؤسسه‌های شابک و فرایندهای ثبت شابک از سوی این مؤسسه‌ها و دریافت مبلغی در ارتباط با این فرایند.

ح- تسهیل فرایند بازبینی و رفع اشکال از شابک‌های تکراری.

خ- بررسی و تصمیم‌گیری در خصوص تصمیمات اتخاذ شده از سوی مؤسسه‌های ثبت، طبق موارد زیر:

۱- پذیرفتن کاربردهای شابک

۲- مباحث مربوط به مناسب بودن تخصیص شابک برای انتشارات.

د- توسعه، نگهداری و دسترس‌پذیری مستندات لازم برای کاربران نظام شابک.

ذ- تأمین و اجرای برنامه‌های مالی ضروری به منظور حمایت از فعالیت‌های سازمان جهانی شاپک، از جمله کمک‌های مالی کشورهای عضو نظام شاپک.

ب- ۳ مؤسسات ثبت شاپک

مؤسسه‌های ثبت شاپک خدمات توصیف شده در بندهای «الف» تا «خ» را ارائه می‌دهند:
الف- تأییدیه اختصاص شاپک را برای متقاضیان (ناشران) آثار تک‌نگاشتی صادر می‌کنند.

ب- تولید، مدیریت و نگهداری آمارهای شاپک، فراداده شاپک و داده‌های مدیریتی با شیوه‌ای مطمئن مطابق با سیاست‌های انتشاریافته از سوی سازمان جهانی شاپک انجام می‌شود. همچنین وظایفی چون گردآوری فراداده شاپک ممکن است به یک مؤسسه کتاب‌شناختی معین سپرده شوند به شرط آنکه با ویژگی‌های یاد شده مطابقت داشته باشند.

پ- جزئیات اطلاعاتی مربوط به شاپک‌های اختصاص یافته، فراداده‌های شاپک و اطلاعات مدیریتی را در اطلاعات اعضاء شاپک وارد کنید. همچنین وظایفی چون گردآوری فراداده شاپک ممکن است به یک مؤسسه کتاب‌شناختی معین سپرده شوند به شرط آنکه با ویژگی‌های یاد شده مطابقت داشته باشند.

ت- تصحیح شاپک‌های نامعتبر و مشخصات کتاب‌شناختی مربوط به آنها، اگر مدرکی دال بر اشتباه وجود داشته باشد.

ث- ارائه شاپک و فراداده‌های مرتبط با آن به سایر مؤسسه‌های ثبت شاپک و استفاده‌کنندگان نظام شاپک مطابق با سیاست‌های اعلام شده از سوی سازمان جهانی شاپک صورت پذیرد.

ج- تنظیم و نگهداری داده‌های آماری مربوط به فعالیت‌های شاپک و گزارش آنها به سازمان جهانی شاپک به صورت سالیانه یا در فواصل زمانی مشخص انجام گردد.

چ- ترویج، تعلیم و آموزش استفاده از نظام شاپک بر اساس معیارهای این استاندارد بین‌المللی انجام شود.

ح- از سیاست‌ها و خط‌مشی‌های تعیین شده از سوی سازمان جهانی شاپک و بر اساس معیارهای ارائه شده در این استاندارد پیروی شود.

خ- از وجود خدمات مستمر اطمینان حاصل شود.

پیوست پ

(الزامی)

رقم کنترل برای شابک سیزده رقمی

- پ- ۱ هدف رقم کنترل جلوگیری از بروز خطاهایی که ناشی از ورود اطلاعات اشتباه یک شابک است.
- پ- ۲ رقم کنترل برای شابک سیزده رقمی باید نویسه الفبایی عددی باشد که از اعداد صفر تا نه استفاده می‌شود. رقم کنترل باید به عنوان نویسه پایانی در رشته شماره شابک نمایش داده شود.
- پ- ۳ رقم کنترل برای یک شابک سیزده رقمی با استفاده از وزن دهی که از پیمانده ده استفاده می‌کند محاسبه می‌شود.
- پ- ۴ وقتی شابک به شکل قابل خواندن نمایش داده شود، باید قبل از آن حروف شابک نوشته شود. خط تیره‌ها باید برای افزایش قابلیت خوانا بودن و فراهم ساختن درک ساختار درونی شابک مورد استفاده قرار بگیرند، اما بخش جدایی‌ناپذیری از خود شابک محسوب نمی‌شوند.

مثال:

مثال زیر شیوه استفاده از الگوریتم پیمانده ۱۰ برای محاسبه رقم کنترل شابک سیزده رقمی را نشان می‌دهد (رقم کنترل ناشناخته):

هر یک از ۱۲ رقم اول شابک به طور یک در میان در ۱ و ۳ ضرب می‌شوند. رقم کنترل برابر است با ۱۰ منهای باقی‌مانده حاصل از تقسیم مجموع حاصل ضرب‌های وزنی ۱۲ رقم اول در ۱۰ با یک استثناء و آن اینکه اگر نتیجه این محاسبه عدد ۱۰ شود، رقم کنترل صفر خواهد بود.

مراحل زیر را برای محاسبه رقم کنترل شابک ۹۷۸-۰-۱۱-۰۰۲۲۲-؟ به کار برید.

مرحله اول: مجموع حاصل ضرب‌های وزنی برای ۱۲ رقم اول شابک را طبق جدول زیر مشخص کنید.

(به جدول پ- ۱ مراجعه کنید).

جدول پ- ۱ مثالی برای محاسبه رقم کنترل شابک سیزده رقمی

مجموع	رقم کنترل	مؤلفه عنوان			مؤلفه متقاضی (ناشر)		مؤلفه ثبت (کشور)	مؤلفه پیشوند			
		۲	۲	۲	۰	۰		۰	۸	۷	۹
	؟	۲	۲	۲	۰	۰	۰	۸	۷	۹	شابک
	-	۳	۱	۳	۱	۳	۱	۱	۳	۱	وزنها
۵۶	-	۶	۲	۶	۰	۰	۰	۸	۲۱	۹	حاصل ضربها

مرحله دوم: مجموع حاصل ضرب وزنی ۱۲ رقم اول شابک به دست آمده را بر ۱۰ تقسیم کرده و باقی مانده را به دست آورید:

$$۶ = \text{باقی مانده} \quad ۵۶ \div ۱۰ = ۵$$

مرحله سوم: باقی مانده به دست آمده در مرحله دوم را از عدد ۱۰ کم کنید. نتیجه حاصل با یک استثنا رقم کنترل خواهد بود. اگر

رقم باقی مانده در مرحله ۲ مساوی صفر باشد، رقم کنترل نیز صفر است.

$$۴ = ۱۰ - ۶$$

$$\text{رقم کنترل} = ۴$$

$$\text{شابک} = ۹۷۸-۰-۱۱-۰۰۰۲۲۲-۴$$

فرمول ریاضی زیر روش دیگری برای محاسبه رقم کنترل است:

رقم کنترل = به پیمانۀ ۱۰ { ۱۰ - } [به پیمانۀ ۱۰ (مجموع حاصل ضربهای ۱۲ رقم اول بر مبنای ارزش مکانی)]

یادآوری- در بحث مود یا پیمانۀ، مقصود باقیمانده یک تقسیم است.

رقم کنترل = به پیمانۀ ۱۰ { ۱۰ - } [حاصل پیمانۀ ۱۰ (۵۶)]

$$\text{رقم کنترل} = ۴$$

در صورتی شابک معتبر است که مجموع حاصل ضرب وزنی ۱۲ رقم اول به اضافه رقم کنترل، بر ۱۰ بخش پذیر باشد بدون اینکه

باقی مانده‌ای داشته باشد.

یادآوری- تعداد مؤلفه‌های گروه ثبت، ناشر و عنوان متغیر است و همیشه مانند جدول پ-۱ نخواهد بود. همه ترکیب‌های گروه

ثبت و ناشر معتبر نیستند. به پیوست "ت" مراجعه کنید تا فرمول مورد نیاز برای تأیید اعتبار و تفکیک صحیح یک شابک را به

دست آورید.

پیوست ت
(اطلاعاتی)
دامنه‌های شابک

ت-۱ کلیات

این پیوست برای توصیف ویژگی‌های ساختاری قابل تأیید شابک فراهم شده است و قصد دارد مخاطبین فنی خود را مورد خطاب قرار دهد. قوانین تعیین و ترسیم دامنه‌های شابک فرصتی برای نمایش بصری یا برنامه تأیید اعتبار هر جزء از شابک را فراهم می‌کند.

ت-۲ توزیع دامنه‌ها

تعداد ارقام در هر یک از مؤلفه‌های شابک برای گروه ثبت، ناشر و اثر از لحاظ تعداد متغیر است، البته تعداد ارقام این سه بخش در مجموع نه رقم است. این نه رقم با سه رقم پیش شماره و رقم کنترل، شابک سیزده رقمی را می‌سازند.

تعداد ارقام مؤلفه گروه ثبت و مؤلفه ناشر بر اساس میزان تولیدات ناشران یک کشور یا ناشر مورد نظر مشخص خواهد شد. گروه‌های ثبتی که پیش‌بینی می‌شود آثار تک‌نگاشتی بیشتری تولید می‌کنند، مؤلفه گروهی یک یا دو رقمی دریافت خواهند کرد. همچنین به ناشرانی که انتظار می‌رود آثار بیشتری تولید کنند، مؤلفه ناشر ۲ یا ۳ رقمی اختصاص خواهد یافت.

یادآوری- تعداد ارقامی که برای گروه‌های ثبت و گروه‌های متقاضی (ناشران) که داخل پیش‌شماره ۹۷۸ تعیین شده و اختصاص می‌یابند لزوماً برای پیش‌شماره‌های آینده (مثل پیش‌شماره ۹۷۹) معتبر نیست و ممکن است تقسیم‌بندی دیگری انجام شود. اختصاص گروه‌های ثبت و ناشران برای پیش‌شماره‌های آتی تحت تأثیر تاریخچه و طرح‌ریزی اختصاص برای تمام پیش‌مؤلفه‌های نظام که در کل مشاهده می‌شود، صورت می‌گیرد.

تعیین تقسیمات داخلی شابک سیزده رقمی فرایندی دومارحله‌ای است:

مرحله اول: تعیین گروه ثبت بر اساس قواعد مربوط به مؤلفه پیش‌شماره EAN که برای شابک اختصاص می‌یابد.

مرحله دوم: تعیین تعداد مؤلفه ناشر و عنوان بر اساس قواعد مربوط به تعیین گروه ثبت است (قواعد تعیین گروه ثبت را می‌توان از سازمان جهانی شابک دریافت کرد)

جدول ت- ۱ توزیع دامنه گروه ثبت را در پیش شماره ۹۷۸ نشان می دهد. سایر پیش شماره های EAN.UCC اختصاص یافته برای استفاده در نظام شابک، دارای قواعد گروه ثبتی است که از طریق سازمان جهانی شابک قابل دریافت بوده و باید قبل از هر تخصیص گروه ثبت در داخل همان پیش شماره EAN.UCC به کار رود. توصیه می شود در خصوص اضافات و تغییرات احتمالی قواعد تعیین گروه ثبت به طور منظم با سازمان جهانی شابک تماس حاصل شود.

جدول ت- ۱ توزیع دامنه گروه ثبت در پیش شماره ۹۷۸

مؤلفه پیش شماره	دامنه مؤلفه گروه ثبت	ارقام موجود به ازای هر گروه ثبت
۹۷۸	۰-۵	۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰
	۶	دامنه نامشخص
	۷	۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰
	۸۰-۹۴	۱۰ ۰۰۰ ۰۰۰
	۹۵۰-۹۸۹	۱ ۰۰۰ ۰۰۰
	۹۹۰۰-۹۹۸۹	۱۰۰ ۰۰۰
	۹۹۹۰۰-۹۹۹۹۹	۱۰ ۰۰۰

جدول ت- ۲ نحوه استخراج ساختار گروه ثبت برای مؤلفه پیش شماره ۹۷۸ را که برای شابک اختصاص یافته است را نشان می دهد. بررسی پنج رقم بعد از پیش شماره امکان تعیین تعداد مؤلفه گروه ثبت را فراهم می کند. به محض اینکه تعداد گروه ثبت تعیین شد، مؤلفه ناشر می تواند استخراج شود.

جدول ت-۲ روش استخراج ساختار گروه ثبت برای پیش شماره ۹۷۸

اگر پنج رقم بعد از پیش- شماره EAN بین دو رقم زیر باشد:	تعداد گروه ثبت عبارت است از:	مؤلفه پیش شماره و بخش‌های گروه ثبت بعد از ارقام زیر و مؤلفه‌های مربوطه خواهند بود:
۰۰۰۰۰-۵۹۹۹۹	۱	سومین (مؤلفه پیشوند) چهارمین (گروه ثبت)
۶۰۰۰۰-۶۹۹۹۹	۰ (تعریف نشده)	(تعریف نشده)
۷۰۰۰۰-۷۹۹۹۹	۱	سومین (مؤلفه پیشوند) چهارمین (گروه ثبت)
۸۰۰۰۰-۹۴۹۹۹	۲	سومین (مؤلفه پیشوند) پنجمین (گروه ثبت)
۹۵۰۰۰-۹۸۹۹۹	۳	سومین (مؤلفه پیشوند) ششمین (گروه ثبت)
۹۹۰۰۰-۹۹۸۹۹	۴	سومین (مؤلفه پیشوند) هفتمین (گروه ثبت)
۹۹۹۰۰-۹۹۹۹۹	۵	سومین (مؤلفه پیشوند) هشتمین (گروه ثبت)

تعداد مؤلفه ناشر در داخل هر گروه ثبت را مؤسسه‌های ملی شابک و بر اساس نیازهای صنعت نشر در حوزه تعیین شده مشخص می‌کنند. دامنه‌های اختصاص یافته به هر گروه ثبت باید قبل از توزیع دامنه‌های شابک به ناشران در داخل گروه از سوی سازمان جهانی شابک مشخص شود.

مثال ۱:

شابک آزمایشی: ۹۷۸۶۰۰۰۰۰۰۰۰۴

پیش شماره EAN.UCC: ۹۷۸

(جزء آزمایشی گروه ثبت: ۶۰۰۰۰)

گروه ثبت ناشران: (تعریف نشده و غیر معتبر)

یادآوری- این شابک آزمایشی معتبر نیست زیرا جزء آزمایشی گروه ثبت بین ۶۰۰۰۰ تا ۶۹۹۹۹ است، که هیچ گروهی در آن تعریف نشده است (فعلاً تعریف نشده است).

مثال ۲:

شابک آزمایشی: ۹۷۸۰۷۷۷۷۷۷۷۷۰

پیش شماره EAN.UCC: ۹۷۸

(جزء آزمایشی گروه ثبت): ۰۷۷۷۷

گروه ناشران: ۰

یادآوری- این شابک آزمایشی معتبر است زیرا جزء آزمایشی گروه ثبت در دامنه ۰۰۰۰۰ تا ۵۹۹۹۹ می‌باشد، که تعداد تعریف شده‌ای از گروه ثبت یک دارد (تعریف شده و معتبر).

جدول ت-۳ توزیع دامنه‌های مؤلفه‌های ناشران و بیشترین تعداد مؤلفه‌های اثر در گروه ثبت ۰-۹۷۸ را نمایش

می‌دهد

جدول ت-۳ توزیع دامنه‌های مؤلفه‌های ناشران و مؤلفه‌های آثار در گروه ۰-۹۷۸

گروه ثبت	دامنه مؤلفه‌های ناشران	تعداد شماره به ازای هر ناشر برای شناسایی اثر
۰-۹۷۸	۰۰-۱۹	۱۰۰۰۰۰۰
	۲۰۰-۶۹۹	۱۰۰۰۰۰
	۷۰۰۰-۸۴۹۹	۱۰۰۰۰
	۸۵۰۰۰-۸۹۹۹۹	۱۰۰۰
	۹۰۰۰۰۰-۹۴۹۹۹۹	۱۰۰
	۹۵۰۰۰۰۰-۹۹۹۹۹۹۹	۱۰

جدول ت-۴ نحوه استخراج ساختار داخلی برای گروه ثبت ۰-۹۷۸ را نشان می‌دهد. بررسی پنج رقم بعد از مؤلفه گروهی ناشر، تعیین تعداد مؤلفه ناشر را امکان‌پذیر خواهد ساخت. با مشخص شدن تعداد مؤلفه ناشر، تعداد مؤلفه عنوان قابل استخراج است.

جدول ت- ۴ روش استخراج ساختار داخلی برای گروه ثبت ۰-۹۷۸

بخش‌های داخلی بعد از هر یک از ارقام زیر و مؤلفه‌های مربوطه خواهند بود:	تعداد مؤلفه اثر عبارت است از:	تعداد مؤلفه ناشر عبارت است از:	اگر پنج رقم بعد از مؤلفه گروه ثبت بین دو رقم زیر باشد:
سومین (مؤلفه پیشوند) چهارمین (گروه ثبت) ششمین (متقاضی (ناشر)) دوازدهمین (عنوان)	۶	۲	۰۰۰۰۰-۱۹۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) چهارمین (گروه ثبت) هفتمین (ثبت کننده) دوازدهمین (عنوان)	۵	۳	۲۰۰۰۰-۶۹۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) چهارمین (گروه ثبت) هشتمین (ثبت کننده) دوازدهمین (عنوان)	۴	۴	۷۰۰۰۰-۸۴۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) چهارمین (گروه ثبت) نهمین (ثبت کننده) دوازدهمین (عنوان)	۳	۵	۸۵۰۰۰-۸۹۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) چهارمین (گروه ثبت) دهمین (ثبت کننده) دوازدهمین (عنوان)	۲	۶	۹۰۰۰۰-۹۴۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) چهارمین (گروه ثبت) یازدهمین (ثبت کننده) دوازدهمین (عنوان)	۱	۷	۹۵۰۰۰-۹۹۹۹۹

مثال:

شابک آزمایشی: ۰۷۷۷۷۷۷۷۷۷۷۰-۹۷۸

پیش شماره EAN.UCC: ۹۷۸

گروه ثبت: ۰

(جزء آزمایشی ناشر): ۷۷۷۷۷

مؤلفه ناشر: ۷۷۷۷

اثر: ۷۷۷۷

رقم کنترل: ۰

نمایش شابک: ۰-۷۷۷۷-۷۷۷۷-۰-۹۷۸

یادآوری- جزء آزمایشی ناشر در دامنه ۷۰۰۰۰ تا ۸۴۹۹۹ قرار دارد، که دارای تعداد مؤلفه ناشر ۴ است (تعریف شده و معتبر)
جدول ت-۵ توزیع دامنه شماره‌های ناشر و حداکثر تعداد انتشارات به ازاء هر ناشر در مؤلفه گروهی ۹۵۲-۹۷۸
۹۷۸ را نشان می‌دهد.

جدول ت-۵ توزیع دامنه شماره‌های ناشر و اثر در گروه ثبت ۹۷۸-۹۵۲

گروه ثبت	دامنه مؤلفه ناشر	شماره‌های در دسترس به ازای هر ناشر برای شناسایی آثار
۹۷۸-۹۵۲	۰۰-۱۹	۱۰۰۰۰
	۲۰۰-۴۹۹	۱۰۰۰
	۵۰۰-۸۸۹۹	۱۰۰
	۸۹-۹۴	۱۰۰۰۰
	۹۵۰۰-۹۸۹۹	۱۰۰
	۹۹۰۰۰-۹۹۹۹۹	۱۰

جدول ت-۶ نحوه استخراج ساختار داخلی برای گروه ثبت ۹۷۸-۹۵۲ را نشان می‌دهد. بررسی پنج رقم بعد از مؤلفه گروه ناشران، تعیین تعداد مؤلفه ناشر را امکان‌پذیر می‌سازد. با مشخص شدن تعداد مؤلفه ناشر، تعداد مؤلفه اثر تعیین می‌شود.

جدول ت- ۶ - شیوه استخراج ساختار داخلی برای گروه ثبت ۹۵۲-۹۷۸

تقسیمات داخلی بعد از اینکه هر یک از ارقام و مؤلفه‌های همراه مشخص شدند صورت می‌گیرد	تعداد مؤلفه اثر عبارت است از:	تعداد مؤلفه اثر عبارت است از:	اگر پنج رقم بعد از گروه ثبت بین دو رقم زیر باشد:
سومین (مؤلفه پیشوند) ششمین (گروه ثبت) هشتمین (ناشر) دوازدهمین (اثر)	۴	۲	۰۰۰۰۰-۱۹۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) ششمین (گروه ثبت) نهمین (ناشر) دوازدهمین (اثر)	۳	۳	۲۰۰۰۰-۴۹۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) ششمین (گروه ثبت) دهمین (ناشر) دوازدهمین (اثر)	۲	۴	۵۰۰۰۰-۸۸۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) ششمین (گروه ثبت) هشتمین (ناشر) دوازدهمین (اثر)	۴	۲	۸۹۰۰۰-۹۴۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) ششمین (گروه ثبت) دهمین (ناشر) دوازدهمین (اثر)	۲	۴	۹۵۰۰۰-۹۸۹۹۹
سومین (مؤلفه پیشوند) ششمین (گروه ثبت) یازدهمین (ناشر) دوازدهمین (اثر)	۱	۵	۹۹۰۰۰-۹۹۹۹۹

مثال:

شابک آزمایشی: ۹۷۸۹۵۲۸۹۸۸۸۸۵

پیش شماره EAN.UCC: ۹۷۸

گروه ثبت: ۹۵۲

(جزء آزمایشی ناشر): ۸۹۸۸۸

مؤلفه ناشر: ۸۹

اثر: ۸۸۸۸

رقم کنترل: ۵

نمایش شایک: ۵-۸۸۸۸-۸۹-۹۵۲-۹۷۸

یادآوری - جزء آزمایشی ناشر در دامنه ۸۹۰۰۰ تا ۹۴۹۹۹ قرار دارد، که دارای تعداد مؤلفه ناشر ۲ است (تعریف شده و معتبر).

پیوست ث

(الزامی)

فرااده‌هایی برای ثبت یک شابک اختصاص یافته

ث- ۱ کلیات

ث-۱-۱ به منظور فراهم کردن اطلاعات کافی برای شناسایی محصولی که شابک دارد بهتر است ثبت کنندگان و متقاضیان شابک اطلاعاتی درباره انتشاراتی که شابک به آن اختصاص یافته است به مؤسسه ثبت شابک ارائه دهند. فراداده مربوط به هر شابک اختصاص یافته باید توسط مؤسسه ثبت شابک یا مؤسسه کتاب شناسی منصوب نگهداری می‌شود.

ث-۱-۲ ویژگی‌های مربوط به نوع و قالب این فراداده باید توسط مؤسسه بین‌المللی شابک در همکاری با مؤسسه‌های ثبت شابک ایجاد و در دستنامه کاربران شابک منتشر شود.

ث- ۲ مؤلفه‌های فراداده شابک

ث-۲-۱ فراداده مورد نیاز برای نظام شابک بهتر است با استانداردهای بین‌المللی تولید اطلاعات^۱ ONIX سازگار باشد که این استانداردها را ویراستار و سازمان‌های همکار نگهداری می‌کنند.

ث-۲-۲ مؤلفه‌های فراداده شابک باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

۱- ONIX استاندارد بین‌المللی برای مخابره اطلاعات کتاب‌های تولیدی صنعت کتاب در قالب الکترونیکی است. ONIX برای کتاب توسط EDITEUR و با همکاری گروه مطالعات صنعت کتاب امریکا و مرکز ارتباطات صنعت کتاب انگلیس توسعه یافته است. همچنین این استاندارد به صورت گسترده‌ای در سطح جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد

مؤلفه‌های اطلاعاتی	توضیحات
شابک	در قالب شابک سیزده رقمی
شکل محصول	کدگذاری که رسانه یا قالب محصول را نشان می‌دهد.
عنوان	عنوان اثر، همراه با عنوان فرعی در صورت کاربرد.
سلسله انتشارات	عنوان و شماره سلسله انتشارات در صورت کاربرد
پدیدآورنده	رمز(های) نقش و نام(های) پدیدآورنده
ویرایش	شماره ویرایش (برای ویرایش دوم به بعد)، نوع، و وضع
زبان‌های متن	با استفاده از رمزهای زبانی استاندارد ایزو 639-2/B
نشان	نام تجاری که اثر با آن منتشر می‌شود
ناشر	شخص یا سازمانی که در زمان انتشار صاحب اثر محسوب می‌شود
کشور محل نشر	استفاده از کد کشور ایزو 3166-1
تاریخ نشر	تاریخ اولین نشر زیر شابک – در قالب (YYYY-MM-DD) ISO 8601
شابک ناشر اصلی	شابک ناشر اصلی که این انتشارات بخشی از آن است، در صورت کاربرد.

ث- ۳ ارتباط یک شابک با فراداده شابک

مؤسسه‌های ثبت شابک بهتر است پایگاه‌های اطلاعاتی مربوط به شابک‌ها را با فراداده اصلی قابل دسترس سازند یا با مؤسسات مسئول تهیه کتاب‌شناسی جهت اطمینان از دسترس پذیر بودن این پایگاه‌های اطلاعاتی (به عنوان مثال کتاب‌های در دست چاپ، یا کتاب‌شناسی ملی) همکاری کنند. استفاده‌کنندگان از این خدمات ممکن است برای دسترسی به این اطلاعات مبلغی را به مؤسسه‌های ثبت شابک و ناشران بانک‌های اطلاعاتی کتاب‌شناختی پرداخت کنند.

پیوست ج

(اطلاعاتی)

شابک در قالب ۱۰ رقمی قبل از اجرای ویرایش چهارم ایزو ۲۱۰۸

ج-۱ کلیات

ویرایش چهارم این استاندارد بین‌المللی ظرفیت شماره‌گذاری نظام شناسایی شابک را با ترکیب مؤلفه پیشوند به عنوان اولین مؤلفه شابک سیزده رقمی توسعه می‌دهد.

در چاپ‌های قبلی استاندارد ISO ۲۱۰۸، شابک عددی ده رقمی، متشکل از چهار مؤلفه بود:

الف- مؤلفه گروه ثبت

ب- مؤلفه متقاضی (ناشر)

پ- مؤلفه عنوان

ت- رقم کنترل

شابک ده رقمی نمی‌تواند دامنه‌های مختلف اعداد را که تحت مؤلفه‌های مختلف پیشوند اختصاص می‌یابند تشخیص دهد. به همین دلیل، از اول ژانویه سال ۲۰۰۷، شابک ده رقمی بهتر است فقط برای اهداف تاریخی مورد استفاده قرار گیرد.

ج-۲ محاسبه رقم بررسی برای شابک ده‌رقمی

رقم کنترل در شابک ده رقمی با استفاده از الگوریتم پیمان‌یازده مطابق با مثال زیر محاسبه می‌شود.

مثال:

این مثال الگوریتم پیمان‌یازده را برای محاسبه رقم کنترل شابک ده رقمی نشان می‌دهد (رقم بررسی نامشخص است).

شابک ده رقمی بدون رقم کنترل -? 0-393-04002 (به جدول ج-۱ مراجعه کنید).

جدول ج- ۱ مثال محاسبه‌ی رقم کنترل شابک ده رقمی

موقعیت	جمع کل	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
شابک		۰	۳	۹	۳	۰	۴	۰	۰	۲
وزن		۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲
حاصل ضربها	۱۴۴	۰	۲۷	۷۲	۲۱	۰	۲۰	۰	۰	۴

رقم کنترل = پیمانۀ ۱۱ [۱۱-پیمانۀ ۱۱(مجموع حاصل ضربها)]=پیمانۀ ۱۱ [۱۱- پیمانۀ ۱۱ (۱۴۴)] = ۱۰

یادآوری ۱- اگر پس از محاسبه، رقم کنترل ده شد به جای آن حرف X نمایش داده می‌شود.

یادآوری ۲- پیمانۀ یازده عدد مورد آزمایش در حقیقت باقیمانده تقسیم عدد مورد آزمایش بر یازده می‌باشد

که چنانچه کمتر از یازده باشد، خود همان عدد مورد آزمایش رقم کنترل می‌شود.

شابک ده رقمی کامل = 0-393-04002-X

ج- ۳ نمایش (ارائه) یک شابک ده رقمی به عنوان یک شناسانه سیزده رقمی

اگر یک شابک ده رقمی به رمزینۀ تبدیل شود، مؤلفه پیشوند ۹۷۸ به ابتدای نه رقم اول شابک ده رقمی

افزوده شده و رقم کنترل آن بر مبنای الگوریتم پیمانۀ ده مجدداً محاسبه می‌شود (به پیوست پ مراجعه

کنید).

مثال:

این مثال تبدیل شابک ده رقمی به شابک سیزده رقمی یا برای استفاده به عنوان بارکد EAN را نشان می‌دهد:

شابک ده رقمی با رقم کنترل: 0-393-04002-X

شابک ده رقمی بدون رقم کنترل: 0-393-04002

مؤلفه افزوده پیشوند (شابک سیزده رقمی): ۹۷۸-۰-۳۹۳-۰۴۰۰۲

مؤلفه افزوده پیشوند (شابک سیزده رقمی): رقم بررسی: ۹-۳۹۳-۰۴۰۰۲-۰-۹۷۸

(به پیوست پ برای جزئیات محاسبه رقم کنترل مراجعه کنید).

یادآوری - خط فاصله‌ها فقط برای بهتر خوانده شدن شماره ارائه شده و خط فاصله‌ها برای فراهم ساختن درک ساختار داخلی شماره شاپک استفاده می‌شوند و بخش اصلی شماره به شمار نمی‌آیند. ج- ۴ سازگاری با شاپک اختصاص یافته قبل از

اجرای ویرایش چهارم ISO 2108

ج-۴-۱ شناسانه‌های محصول بین‌المللی به عدد سیزده رقمی استاندارد تبدیل می‌شوند. توصیه می‌شود که فرایندی برای تضمین اینکه شناسانه محصول همیشه به طور کامل ارائه شود ابداع گردد. اثر دیگر این موضوع این خواهد بود که عدد رمزگذاری شده در رمزینه با استاندارد EAN 13 مشابه شناسانه محصول است که در سامانه‌های کامپیوتری و مواد چاپی همراه آن استفاده شده است.

ج-۴-۲ توصیه می‌شود، که برای کاربردهای تجاری همه سوابق شاپک با ساختار ده رقمی موجود در سامانه‌های رایانه‌ای و در قالب چاپی به شاپک با ساختار سیزده رقمی تبدیل شود.

ج-۴-۳ اگر شاپک ده رقمی بر روی یک اثر یا هر ماده پیوسته‌ای در ارتباط با اثر ظاهر شود، آن شماره بهتر است با عنوان شاپک ده رقمی شناسایی شود. همچنین بهتر است شاپک سیزده رقمی نیز درج شود.

ج-۴-۴ در استاندارد ملی ۶۶۱۱، حداکثر تعداد ارقام لازم برای شناسانه ثبت کننده هشت رقم بود، که از مؤلفه گروه ثبت و مؤلفه متقاضی (ناشر) تشکیل می‌شد. به منظور تشخیص بین شناسانه‌های گروه ثبت تعیین شده در مؤلفه‌های پیشوندی مختلف، همه مراجع، گروه‌های ثبت مؤلفه پیشوند و گروه ثبت در سامانه‌های کامپیوتری و چاپی قابل شناسایی و تفکیک است. به منظور تشخیص بین شناسانه‌های متقاضی (ناشر) اختصاص یافته در مؤلفه‌های پیشوند مختلف، تمامی ارجاعات مرتبط با ثبت کننده شامل: مؤلفه پیشوند و مؤلفه گروه ثبت همراه با مؤلفه متقاضی (ناشر) در سامانه‌های رایانه‌ای و چاپی قابل شناسایی و تفکیک است. به ضمیمه ت مراجعه کنید تا جزئیات بیشتری درباره مؤلفه گروه ثبت و مؤلفه متقاضی (ناشر) مشاهده نمایید.